

Min barndom d. v. s. 1870-80 talet var det mycket vanligt, att den som gick till kyrkan hade, flera eller färre blommor eller välkända blöd med sig, beroende på årstid och tillgång. Att köpa blommor, var ju alldrig tal om, men väl titta. På sommarens, då det fanns gott om vilda blommor tog man ofta av dem, för öfrigt var det temligen vanligt, att vid varje boningshus, torp eller backstuga fanns ett större eller mindre "gätslänn". De blommor som oftast planterades vid hemmen var, lavändel, isop, smbrät "abbrot", pioner, vallmo, solsjöveckor, ringblommor, prästkrage, de senare mest vilde. De vilde blommor var det, prästkrager, jungfru Marias förkläde, Marias hää (lin), förgät mig ej, Linnéblommor där sådana växte, var en raritet. Fintia m från stugan, där jag växte upp, kunde man

plöcka en beent, om tio en diam. på en kort stund, och sälja till en Löjtnant Ledenius för den stora summan 50 öre. Nu finns det troligen iske en Linnés i hela byn. De äldste bland kvinnorna hade alltid de största blomkrastarna, antingen det var odlade eller villda blommor. Psalmboken med en vit väsende om den, och blomkrasten i samma färd, och den andra handen att hålla upp kylan, så att den ej släpade för mycket i damnen eller snö. Vid de ärstider då det ej fanns blommor hade man gärna prässade torra blommor inlagda på vissa ställen i psalmboken, för att lätt hitta vad man ville. "Bokanäcke". Männen hade sällan någon blomkrast ihop bunden utan endast ett par kvistar lavrindel och smrot i ett knapphål på kavajen, vid den tid det fanns pioner hade man gärna en sådan

Männen bar ej psalmboken iresvept, utan i en ficka. De flesta äldre män, hade en större psalmbok liggande i resp bänk i kyrkan. I Pötharjd flyttade man framåt två gånger om året, vid midsommar och majår, och då flyttades även böckerna. Hela församlingen var indelad i bänkhög, och den ordningen hölls mycket strängt på. Under vintern kunde man ej ha blomkrastar, men de äldre gummorna hade även de grenar av myrten, någon blomma av "kristi blodsdroppar, eller balsaminer. Blomkrastar var mest brukliga vid större högtidsdagar samt böndagar. Vid barndagar och bröllop var det mest, ej så mycket vid begravning, sällan någon som lade blommor i gravon och sällan någon blomkrans på kistan bland allmogem. Oftast, av lingönräs bundna

ACC. N:R M. 12455:4.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

4.

vanhor på locket. Det fanns gamla, som
jag minns, och har sett, förvarade små krans-
ar från deras dopakt, gjorda av färgat
papper, doppat i parafin. Orsaken till
seden med "gästkräster" torde väl vara
religiöst, man breddade eller strödde palmar
och kvistar på vägen. Senare är ju seden
att rissa och strö blommor vid begravning
och bröllop. Seden med blomkräster försvann
väl ungefär med 1800-talet, och nu går man
mycket lite till kyrkan. Seden med kryddosor
och "luktervannsflaskor" försvann på senare delar
av 1800-talet. Vad man hade för vällukt
i "Krydddosan" för längre tillbakas, är mig
ej bekant, men i min barndom hade de äldste
kvennorna, som hade "Krydddosor" pastifver
och sockerpinnar (polkagrissar) i dem. Männen
har ej, under min tid, haft kryddosor eller

"Luktevannsfasker". Kryddosorna var nog i
de flesta fall reunda med lock. Vi har en
som varit min farmors omk: 150 år. Den är
reund, skålformad av messing, 8 cm diam.

2 1/2 djup, jag har sett avlänga också.

Luktevannsfaskorna varo av ofärgat glas,
flata med smal hals, 8 a 12 cm höga, man
höll mäsdeck eller rockflik för halsen och
vände upp och ned på flaskan, en eller flera
gångar. I min första beredning hörde jag
att flaskorna häptes i apotek. Varifrån man
fick vätskan förv har jag ej hört, det fanns
nog för längre tillbaka de som kunde laga
sådant själva. I brist på sådant kunde
man ha pepparmyntdroppar eller också
senapsolja, båda från apotek. Kryddosa
eller luktfleska gick hela bänken ut
och kunde även byudas i bänken framför

och bakom. Det var ju inte alla som
hade råd hålla sig med sådan lyx och
då fick "gästskåsten" ersättas. Färskt vid
kyrkotagning bjöds bänkhämret av den som
blivit taen i tjöske. För lite längre tillbaka
bjöd kyrk: kvinnan sina vänner även på mat
ost, smör, bröd, korv och pannkaka, som man
haft med sig. Mannen bjöd då även man-
liga bekanta på brännvin och tilltugg, detta
i sockenstegen eller något annat ställe nära
jag minns mycket väl att prästen från
predikstolen läste upp så här N. N. har
vid sin hära ~~hustans~~ kyrkotagning i dag,
givit 50 öre till kyrkan och 50 öre till de
fattiga, för vilket jag tackar. Uttrycket
tjädhegsengsgille har levat kvar från
den tiden, och finns nog ännu bland de
äldsta, ja tro du gäddräkt tjädhegsengsgille i ds.

Kryddosor och luktflaskor beuro i Hjortfickan.
Männen hade ej sådant. Bjöds kunde man
göra såväl mitt under prädikan som under
sång, ej under bön. Det var tändigen vanligt
att någon bland damerna i bänken hade
sockerpinnar eller andra karameller och bjöd
hela bänken, brösocker (brensocker) var rätt
vanligt, i brensockret var inlagda trädar så
att det höll ihop klassar, och man kunde
lätt bryta ut bitar, även päron och äpplen
kunde Hjortfickan rymmas. Under förra
delen av 1800-talet hade damerna väskor av
linväv som bars i ett band över axeln och
doldes av livstycket och hjolen, på hjolen
var ett sprund (öppning i en söm) så att man
lätt kunde komma åt väskan, dessa väskor
kallades "taskor". Jag menar en gammal gammal
de kallade tasketlänan. Hon hade fått det

namnet från sidan väska. Hännas man var
smed, även han kallades "taskesmeden".
Väskorna var bortlagda något före min tid.
En sed som hölls strängt på, var att man köa
och kvinneköa ej fick sätta sig i samma hänk
eller sanna sida i kyrkan, om en kvinna hade
gett och satt sig jämte sin man, hade det
säkert blivit sockerskandsh, ännu värre
hade det varit om en man satt sig jämte
en kvinna, troligen hade han blivit hand-
gripligt flyttad och tillsagd av präst och
kyrkobetjäning, kanske stälad för störande
av andakt. De troligen första som bröt seden
var en Carl Nilsson och Tull Pettersson båda från
Skåne, som följde med sina förlovade i samma
hänk, men nog blev det omtaladt i hela för-
samlingen, trots det var långt in på 1900 talet.
Ett undantag, som ingen fäste sig vid, var, att

i de s. k. "tjövädslolans". Två på var sida
i koret, där kunde, Prästfresarna sitta bredvid
kyrkovärdarna eller hur som helst, det var
ingen som tänkte på de seder och bruk
som namns vora "förbudna". Den s. k. Nöblissen
kunde även sätta sig i dessa bänkar, man
kän eller kvinån om varandra, utan märk-
ningen. När han man sätta sig i kyrkan var
man vill. För länge det inte gärna, att
en ungdom gick "stora" gängen fram i kyrkan
och ville sätta sig ytterst i bänken, han
eller hon blev ofta utmötad, fick i varje
fall, ej sitta ytterst, även om det var "rätt"
bänk. En mycket ful sed var, att de
manliga kyrkbesökarna, i min barndom
begegna de snus, både unga och gamla, och
vilket spottande det var på golvet i bänkar
han knappast beskrivas. På 6-8-10 ställen

i varje bänk, var en "blaka" från 15 till 30 cm.
Snusdosorna gick temligen ofta från ända till
ända i bänken, från det man satte sig till
dess man gick ut. Någon gång blickade
prästen ut över församlingen, och såg ofogt,
men jag har ej hört någon, som från predikstolen
yttrat sig om det. En kyrkoherde L. J. Lange fr
1887 var för övrigt ej nog med sina tillmälen
och kunde mitt i sin prädikan stanna och
blika ned på någonting, men snusandet kunde
han inte gärna angripa, därför, att han själv
använde snus i näsan, men endast i v. näsborr
och hur det tillgick att hålla för höger
näsborr och ta snus med höger hand, är inte
lätt att beskriva, och jag har inget foto om
det. Allt nog, kunde han ej yttra sig om snuset.
För övrigt var han inte nog med vare
sig uttryck eller vederbörande till eller om personer.

Jag hörde honom en Hjärsdag, i samband
med redogörelser om församlingen, yttre
i samband med utom äktenskapet födda barn
så eller så många, därav en, "sham till att
säga," fått två. Hans far hade varit kyrke-
värd, och var bland de förmögaste i socknen.

En mycket ful sed var, att alla äldres
siväl män som kvinnor, skulle kasta vatten
männen på höger, kvinnorna på v. sida om
vapenhuset före ingåendet i kyrkan, togs bort
i början på 1900 talet. Tolvet i kyrkan
skurades en gång varje år vid midsommar,
det var inte varken det bästa eller trevligaste.
Bänkarna voro fasta och trängte att skuras.